

Meg fogjuk verni 2022-ben a Fideszt

Dobrev Klárával beszélget Rádai Eszter

– Játszottak-e szerepet a családi előzmények az ön viszonylag késői politikai coming outjában, illetve abban, hogy – mint Pallasz Athéné Zeusz fejéből – mindjárt „teljes fegyverzetben”, a Demokratikus Koalíció listavezetőjeként jelent ezen a terepen? Családi előzményeken nemcsak az ún. kommunista vezető nagypapát értem, hanem a – próbálok semlegesen fogalmazni –, rendkívül ellentmondásos megítélésű volt miniszterelnök férjet is.

– Nem akarom megkerülni a választ, csak jelzem, hogy miközben a kívülállók számára valóban váratlan lehetett a megjelenésem ebben a szerepben, a DK tagjai és szimpatizánsai körében egyáltalán nem volt az. Annál is kevésbé, hiszen épp tőlük kaptam a legtöbb támogatást, már jóval a listavezetővé történt jelölésem előtt. A politikának ugyanis van egy, a nagy nyilvánosság számára kevésbé látható, ámde szerintem kicsit még fontosabb része annál, hogy megjelenj Budapesten különböző helyeken, interjúkat adsz és a médiában szerepelsz, ez pedig a politikai közösség építése. Ez egy igen szisztematikus, sőt sziszifuszi munka, de ha az a célod, hogy az általad támogatott párt kormányzóképes politikai közösséggé alakuljon, akkor ezt nem lehet megspórolni, és én nem is spóroltam meg. Voltam olyan fórumon, nem sokkal a Demokratikus Koalíció megalakulása után, ahol összesen csak hatan voltak. Azután néhány év múlva ugyanott már

százan, most pedig, az EP-kampányban már sok százan fogadtak. Tehát az a szisztematikus munka, amelyet ebbe az ember belefektet, talán nem annyira látványos, de mindennél fontosabb. Ezt a Demokratikus Koalíción belül mindenki látta és figyelemmel kísérte, míg a kívülállók számára láthatatlan maradt.

De hogy a kérdése másik felére is válaszoljak, amit ön családi előzményeknek nevezett, az számomra egész egyszerűen egy helyzet, egy állapot, amelyet kezelnem kell. Nézzük először a nagypapám kérdését: amikor engem a közélet érdekelni kezdett – 1990-ben lettem 18 éves –, Magyarországon épp akkor zajlott a rendszerváltás. Bizonyos értelemben az én politikai nagykorúságom kezdete és az ország szabadságának a kezdete egybeesett, úgy is mondhatnám, ez a két dolog számomra szerves módon összefüggött. Nálunk nem voltak eltitkolt történetek a családban. Én pontosan tudtam, hogy honnan jövök, és '89–90 környékén már azt is pontosan tudtam, hogy ehhez képest nekem mi a saját véleményem. Az, hogy nekem Apró Antal egyszerre volt gyerekként a szeretett nagypapám, és immár felnőttként egy olyan rendszert, olyan világot képviselő politikus, amely számomra tökéletesen elfogadhatatlan, nos, ez számomra napi szinten jelenkező kihívás. Ám ha a nagypapám által szolgált rendszer nem elfogadható, akkor éppen úgy nem elfogadható az sem, ha

egy mostani pártállam foglalja el a televíziót és a rádiót, irányítja az ügyészséget, és bélyegzi meg a másképp gondolkodókat, bármilyen ideológia nevében teszi is ezt. Úgyhogy én mindig úgy éreztem, hogy nekem ezzel még pluszfeladatom van. Ugyanakkor átérzem azt is, milyen szörnyű dráma lehet, ha valakinek felnőtt fejjel kell szembesülnie titkokkal a családban, ahogyan ez Magyarországon sűrűn előfordul. Amikor a nagyobb gyerekeim az iskolában '56-ról tanultak, mi nagyon sokat beszélgettünk velük erről, különösen én, mert fontosnak tartottam elmagyarázni, hogy nem tagadjuk meg a származásunkat, mert az ember a felmenőieért nem felel, viszont a saját gondolataiért és tetteiért annál inkább.

4

– Lehet, hogy a gyerekei találkoztak a forradalom leverése után, a nép ajkán született „Kádár apró dögei” szójátékkal is?

– Persze, ez tankönyvekben is benne van. Amikor a gyerekek épp a legfogékonyabb korban voltak, többször volt alkalmuk erről beszélgetni János Katalinnal, Nagy Imre unokájával is, akivel szinte baráti viszonyba kerültünk e beszélgetések során, és akinek nagyon hálás vagyok ezért. Szerintem ilyen módon lehet, nemcsak egyénileg, de egy ország számára is feldolgozhatóvá tenni a traumákat: szembenézni, megbeszélni és megérteni. Amiben, azt hiszem, hogy a magyar társadalomnak nagyon nagy adóssága van saját magával szemben is.

– És mi a helyzet a másik előzménnyel, adottsággal, a „bukott miniszterelnök” férjjel?

– Akkor itt most megint szívesen elmondom: én imádom Gyurcsány Ferenc felesége lenni. Valószínűleg annak köszönhető az is, hogy jól működik a házasságunk és nagyon intenzív a kapcsolatunk, hogy nagyon hasonló az érdeklődési körünk is, benne a politika, általában a közélet.

Abban, hogy nem vállaltam hamarabb politikai szerepet, közrejátszhatott az is, hogy én magam is bizonytalan voltam, el tudnak-e engem fogadni önálló politikai szereplőnek, látják-e saját személyemben a potenciált. Azt, hogy – miközben amúgy elég magabiztos vagyok, és tudom, hogy mit akarok elérni, mi az én politikám és mi a vízióm – ebben a felfokozott magyar közéletben meg tudok-e jelenni a magam nevében, önálló politikai szereplőként.

– Szolgált-e tanulsággal a saját politikusi pályájához a – mondjuk így – Gyurcsány-sztori? Amit közvetlen közletről, belülről nézett és nyilván szenvedett végig? Amit maga is átélt?

– Igen. De szerintem nemcsak nekem, hanem az egész demokratikus politikai közösségnek ebből az egyik legnagyobb tanulság, nevezhetjük következménynek is, hogy megalakult a Demokratikus Koalíció. Mert a saját kárunkon kellett megtanulnunk, hogy erős politikai közösség nélkül nem lehet kormányozni, de még sikeresen politizálni sem. Ehhez olyan társak kellene, akik ugyanazt az értékrendet vallják, ugyanaz a világképük, és ugyanazt a politikát támogatják.

– Amikor megszületett a döntés az MSZP-ből való kiválásra, abban a döntésben ön is benne volt? Szokott

annak idején tanácsot adni, rábeszélni valamire vagy lebeszélni valamiről Gyurcsány Ferencet?

– Ó, mi beszélgetős-megbeszélős kapcsolatban vagyunk. Mi naponta telefonon is ötször-hatszor beszélünk, de ez nem azt jelenti, hogy én az ő tanácsadója lennék vagy ő az enyém. Egyszerűen csak megbeszéljük a dolgokat, mint egyébként szerintem minden normális házaspár... Főleg, ami körül az életünk forog.

– Annak idején nem voltak kínosak önnek az úgynevezett hölgyprogramok?

– Épp ellenkezőleg, nekem miniszterelnök-feleségként lett először, ami korábban soha nem volt, saját nyilvánosságom. Igaz, eleinte, rövid ideig én is csak tébláboltam ebben a szerepben, de aztán elkezdtem összerakni, mivel tudnám segíteni azt a politikát, amelyet Feri, illetve a kormány képvisel. Akkor lettem például fővédnöke a mellrákellenes küzdelemnek. Ma már szinte természetes a mi minden októberi vonulásunk a Lánchídon a mellrák ellen, de visszanezve, bármilyen fura is, 2004 környékén a tévében kimondani azt a szót, hogy mellrák, vagy pláne, hogy hererák, még kínos volt. És szinte tabudöntögetésnek számított azt mondani, hogy „könyörgöm, emberek, foglalkozunk ezekkel, mert különben olyan betegségekbe halunk bele, amikbe nem kéne belehalnunk!” És én erről nemcsak a tévében beszéltem, hanem politikai fórumokon is sokfelé az országban, értelemszerűen a szocialista párt által szervezett politikai programokhoz kötve.

– Mint egyszerű tag?

– Nem, én nem voltam MSZP-tag, nekem az első pártom a Demokratikus Koalíció. Amelynek a politikai rendezvényein szintén sokszor vettem részt szerte az országban, de erről már beszélünk korábban.

– Arról kik és hogyan döntöttek, hogy 2019-ben elindul az európai parlamenti választáson, ráadásul mindjárt a DK listavezetőjeként? Jó, én is olvastam több interjúbán, hogy ez egy bizonyos reggelen történt, mint egyfajta megvilágosodás...

– De ezt nyugodtan vegye csak komolyan! Valóban úgy történt, ahogy már korábban is elmondtam: én döntöttem arról, hogy aktívan és láthatóan veszek részt a politikai küzdelemben, és igen, pontosan a 2018. áprilisában, a 8-áról 9-ére virradó, a parlamenti választásokat követő nap reggelén.

Emlékezzünk vissza, látva a magas részvételi arányokat, milyen izgatottan hívogattuk a barátainkat akkor – és hívogatta biztosan ön is őket –, mert éreztük a kormányváltó hangulatot. Amit már korábban, a választás előtt is éreztünk a nagyvárosokban – és amit 2019. október 13-án végre be is tudtunk bizonyítani –, hogy a Fidesz kisebbségben van. Újságírók mesélték, hogy Budapesten és több nagyvárosban a választás napján a fideszesek nem mertek velük szóba állni az utcán, mert rosszul érezték magukat az emberek között. Majd következett az az éjszaka, amikor először eltűntek a számok, majd jött egy hosszú szünet minden információ nélkül, és végül – hideg zuhanyként – a végleges eredmény. És akkor végleg rá kellett ébrednünk mindannyiunknak, hogy hiába van az országban kisebbségben a Fidesz,

ha az általa összerakott választási törvény, az általa kiépített hatalmi berendezkedés és az általa létrehozott hihetetlen hatékonyságú média-gépezet egész egyszerűen lehetetlen-né teszi, hogy ez kifejezésre jusson. És én akkor, április 9-én reggel – ellentétben azokkal, akik úgy ébredtek fel, hogy „Jézusom, ez bevégeztetett, itt már nincs mit tenni, a mi életünkben ez már így is marad” – azt mondtam: ez nem maradhat így, és én ettől kezdve, ami lehetséges, mindent meg is fogok tenni, hogy ez ne maradjon így. Április 9-én tehát arról döntöttem, és ez az ambícióm mind a mai napig, hogy ami tőlem telik, abból a legtöbbet tegyem hozzá a Fidesz megbuktatásához. Pozícióról, listákról ekkor természetesen még szó sem esett, hiszen ezekről a kérdésekről majd a DK elnöksége hoz döntést jóval később titkos szavazással... Most még csak ott tartunk a történetben, hogy én arra buzdítok mindenkit, hogy ebben a küzdelemben menjen el a falig, mert érdemes elmenni a falig. Mert – ahogyan a tavaly októberi önkormányzati választás is bebizonyította – a jelenlegi rendszerben is van arra eszköze az ellenzéknek, hogy a Fidesz elzavarására irányuló többségi akaratot átfordítsa szavazatokra. Nem tudom, hogy egy év múlva is lesz-e, de most van.

– *Városokban, nagyvárosokban...*

– De az egy városi legenda, hogy csak a nagyvárosokban van többségünk! Az ország nagyobbik részében, az ország lakosainak a többségében lenne akarat a Fidesz elzavarására, csak minél kisebb egy település, annál kevésbé engedi meg az általuk létrehozott feudális rendszer, hogy ez az ellenzéki érzület megjelenjen.

Azt is tudom persze, hogy ennek nagyon egyenlőtlen a területi eloszlása, de – nem győzöm hangsúlyozni –, a választópolgárok többsége ellenzéki szavazó. És október 13-án megtaláltuk az eszközt is arra, amivel 2022-ben a Fideszt le tudjuk váltani, mármint a technikai eszközeit: a teljes körű együttműködést. És akkor itt most muszáj tennem egy zárójeles megjegyzést: amennyiben ilyen marad a választási rendszer, és nem durvul be még jobban a Fidesz. Mert ennek a lehetőségét mindig nyitva kell hagyni. Tehát a mai tudásunk szerint, ha teljes körű az együttműködés a valódi ellenzékben, egyetlen lista lesz, egy miniszterelnök-jelölt és minden körzetben egyetlen közös jelölt, akkor a Fideszt 2022-ben meg fogjuk verni. Ebben biztos vagyok. Miközben azt is tudom, hogy két év nagyon hosszú idő, és a Fidesz kiszámíthatatlan.

– *Miért gondolta, hogy ehhez a legmegfelelőbb, leghatásosabb terep az Európai Parlament?*

– Én 2018. április 9-én csak arról döntöttem, hogy teljes intenzitással beszálok ebbe a harchba, és ezért attól kezdve még intenzívebben jártam az országot, mint korábban. Amikor legtöbbször még sokkos állapotban voltak, vagy csak nyalogatták a sebeiket, én újra nyakamba vettem az országot, és próbáltam tartani a lelket az emberekben, és valahogy erőt önteni beléjük. Fogalmam sem volt akkor még arról, mi lesz az a pálya, amelyen majd elindulok, hogy mire fut ki majd ez az egész, de azt éreztem, hogy iszonyatos akarat, energia és erő van bennem a változtatásra. És aztán értelemszerűen az európai parlamenti választás volt a követke-

zón olyan alkalom, amikor a Fidesznek meg lehetett mutatni, hogy van itt az övén kívül egy másik politika is, van itt egy másik, egy lényegesen jobb, emberibb politikai ajánlat is.

– *A megválasztása után azt nyilatkozta, hogy a következő öt évben a magyar ellenzéki képviselőknél múlik, sikerül-e benntartani Magyarországot az EU-ban. Az európai parlamenti képviselőkre gondolt, vagy az itthoniakra?*

– Én most ott tudom a legtöbbet tenni. Tőlem most ott telik a legtöbb. De ez nem azt jelenti, hogy csak ott kell megtenni a legtöbbet. Ez most itthon, a magyar parlamenti képviselőknél sokkal nehezebb feladat, ugyanakkor az önkormányzati képviselőink és a polgármestereink előtt fantasztikus lehetőség nyílt meg arra, hogy a saját területükön bemutassák ezt a jobb, emberibb politikát. És az ellenzéki pártok előtt is hatalmas a feladat, megszervezni azt az ellenzéki közösséget, amely össze tud aztán állni és együtt el tud indulni 2022-ben. Tehát mindenkinek komoly feladata van, már nem csak a saját térfelünkön focizunk. Mert itt most nagyon sok focipálya van –, hogy olyan hasonlatot használjak, amelyet a miniszterelnök is megért –, és mindegyik pályán mindegyik csapatnak a legtöbbet kell kihoznia magából.

Másfelől, újra és újra elmondom, hogy ma már nincs külön európai politika és magyar belpolitika, az elmúlt egy évben az Európai Parlament kiemelt terepévé vált a magyar belpolitikának is. Ami Európában történik, az azonnali hatással van a magyar állampolgárokra is. Amikor az unióban a Bizottság és a Tanács

beszámol a koronavírus elleni védekezésről és az ezzel kapcsolatos intézkedésekről, az ugyanabban a pillanatban a magyar emberekről is szól. Amikor európai minimálberről beszélünk, akkor az a magyar emberekről szól. Amikor a Green Deal-ről beszélünk, és arról, hogy ennek az anyagi következményeit hogyan fogjuk tudni szétosztani, hogy ne csak a szegények fizessenek, hanem amennyire lehet, inkább a szennyező multik, akkor ez a magyar emberekről szól. De fordítva is, amikor a Fidesz Európa ellen hangoló gyűlöletpolitikát visz, akkor ez az európai politikáról is szól. Amikor a Fidesz különalkukat próbál kötni, mondjuk, Putyinnal...

– *Nemcsak próbál, köt is.*

– ...köt is, akkor az az európai politikáról szól. Ez a kettő ma már, hál' istennek, elválaszthatatlan egymástól.

– *Ismét egy idézet következik öntől, a megválasztása után mondta: „célunk, hogy úgy helyezzük nyomás alá a kormányt és kényszerítsük ki a változást, hogy annak közben Magyarország ne szenvedje kárát. A szövetségi jogunkról, a támogatásokról, az Erasmus programról is szó van”. Az eddigi ilyen típusú próbálkozások azonban, azon kívül, hogy kötelezettségszegési eljárások indultak nagy számban Magyarország ellen, illetve brutális bírságokat, több száz milliárdot fizetünk szabálytalan uniós pénzfelhasználások miatt, gyakorlatilag semmiféle eredményt nem hoztak.*

– Akkor tisztázzunk itt néhány kérdést: az Európai Unió nem fogja leváltani Orbán Viktort, hál' isten-

nek egyébként, mert nem is ez a dolga. Az a mi dolgunk, magyar választóké és magyar politikusoké.

Én tehát Strasbourgban és Brüsszelben azért küzdök, hogy a magyar kormánytól vonják meg az európai pénzek szétosztásához való jogot, mert azok többségükben Mészáros Lőrinchez, Tiborcz Istvánhoz és más, többek között a földet birtokló oligarchákhoz vándorolnak. És én ezt mindenhol mindenkinek elmondom és leírom, ahol és akinek ebben döntéshozatali joga van.

– És mi következik ebből?

– Nézzük például a hétéves költségvetést, amiből Tiborcz és Mészáros meggazdagodott az elmúlt hét évben. Olyan szabályokat kell kidolgozni – és ez az előttünk álló időszak politikai feladata –, hogy európai pénzt többé már ne lehessen ellopni. Ami nem lesz sétagalopp, sokkal inkább nehéz küzdelem, mert egyenként kell meggyőzni róla valamennyi döntéshozót, milyen velejéig mocskos és korrupst ez a rendszer.

– *De ez így túl általános. Hogyan lesz ebből olyan költségvetés, ahonnan nem vándorolhatnak oligarchákhoz egész vagyonok?*

– Mondok példákat. Az egyik: épp Orbán Viktorra való tekintettel bekerült egy olyan szabály a következő európai uniós forrásokról, a strukturális és kohéziós alapokról szóló rendeletbe, hogy amennyiben egy ország nem teljesíti a jogállamiságra vonatkozó kritériumokat, akkor fel lehet függeszteni a támogatásokat. Eddig ilyen nem volt. Orbán természetesen mindent megtesz azért az Európai Tanácsban, hogy ebből végül ne legyen jogszabály, de én is

mindent megteszek azért, hogy legyen belőle jogszabály. Egyenként járom végig azokat a delegációkat és azokat az embereket, akiknek erre hatása lehet...

– *Ehhez a miniszterelnökök egyszerű többsége kell a Tanácsban?*

– Számított többség, tehát számít a lakosságszám is, de ami a lényeg: nincs vétó. Tehát Orbán azért küzd, hogy ez a szabály ne szülessen meg, én pedig azért küzdök, hogy megszülessen.

– *Azt gondolja, hogy egy súlycsoportban vannak?*

– Nem, egyáltalán nem vagyunk egy súlycsoportban, viszont a harcmodorunk is különböző – és itt mutatkozik meg az alapvető különbség Orbán Viktor és a Demokratikus Koalíció politikája között. Mi az európai politika szabályai szerint játszunk, aminek lényege a szövetségesek keresése és gyűjtése. Így beszélgető, vitatkozó és néha baráti viszonyba tudsz kerülni nemcsak a saját pártod képviselőivel, hanem a többiekkel, sőt, a politikai ellenfelekkel is. Én például az elmúlt hónapokban rengeteg néppárti képviselővel találkoztam...

– *Láttam is nemrég, hogy a Facebook-oldalán egy néppárti képviselőnővel közösen vitt ügyet osztott meg...*

– Igen, ő egy lengyel képviselőtársam, de a német, svéd, görög, osztrák, máltai néppárti képviselőkkel is kiváló viszonyt ápolok, és persze a bizottsági elnökökkel is. Hiszen ennek a politikának a lényege – ismétlem – a szövetségkeresés, nem pedig mások lenyomása vagy épp kijátszá-

sa. Egy miniszterelnöknek persze mindig sokkal nagyobbak a lehetőségei és a befolyása, de az egyszerű európai parlamenti képviselő is tud maga mellé szövetségeseket gyűjteni. A parlament egyébként nemcsak azért fontos, mert a következő költségvetési szabályokról nekünk is szavazni kell, hanem mert a nemzeti delegációkon keresztül befolyást is tudunk gyakorolni mondjuk a spanyol vagy az olasz vagy a portugál, vagy bármelyik tagállam kormányának döntésére is, létezik egy ilyen típusú lobbitevékenység is.

De mondok még egy példát. Két hete arról tárgyaltam Frans Timmermanssal, aki ebben a mostani ciklusban a Bizottság európai zöld megállapodásokért felelős alelnöke, és akit, remélem, Magyarországon is üdvözölhetünk hamarosan, hogy az önkormányzati választások óta Orbán Viktor miként igyekszik elzárni az ellenzéki önkormányzatokat az európai uniós pénzekről. Úgyhogy arra biztattam – amúgy egy-két ötlet és megoldás már benne is felmerült ezzel kapcsolatban –, hogy a környezetvédelem, benne például a közlekedés, a fűtéskorszerűsítés, a parkosítás területén, ahol a legtöbb beruházás az önkormányzatokat terheli, legyenek kizárólag az önkormányzatok számára lehívható források. És azt hiszem, okkal reménykedhetünk abban, hogy a következő pár hónapban Timmermans elő is fog állni egy ilyen típusú javaslatral. De hogy ezt megtehesse, és ráadásul sikerrel is járjon vele, annak előfeltétele egyrészt a folyamatos és baráti beszélgető viszony minden lehetséges szövetséggel, akiknek így el tudjuk magyarázni, mi a helyzet Magyarországon, másrészt, hogy

legyenek megoldások, amelyekkel meg lehet támogatni a magyarországi demokratikus közösséget. Amivel, ha úgy tetszik, egyfajta nyomásgyakorlás is megvalósul a többi európai biztos felé is. Ezek a barátságok, szövetségek érnek nekem annyit, mint Orbánnak a hatalma.

– *Abban komolyan hisz, hogy lesznek kizárólag az önkormányzatok számára lehívható pénzek? Van ennek a realitása?*

– A zöld területen igen, és most azon dolgozom, hogy legyenek ilyenek szociális területen is, például szociális bérlakások építésére, különböző oktatási és kulturális programokra. És mivel én eredeti szakmámat tekintve pénzügyi jogász vagyok, ráadásul ebben a minőségemben fejlesztéspolitikával foglalkoztam hosszú éveken át az államigazgatásban majd a magánszférában is, a csapattal összeraktunk egy javaslatot arra nézve – és el is küldtük mindenkinek, akinek van füle ezt meghallani és van döntési lehetősége is –, hogy a meglévő jogszabályi kereteken belül hogyan lehet közvetlenül pénzt utalni önkormányzatoknak, civileknek, kutatási intézményeknek, tehát mindazoknak, akiket most Orbán Viktor ebből ki akar semmizni...

– *A kutatási intézmények eddig is pályázhattak közvetlenül, és a civil szervezetek is.*

– Igen, de ezek általában olyan pénzek voltak, amelyek több országból származó szervezetek együttműködését támogatták. Most azon dolgozunk, hogy legyenek olyan pénzek is, amelyeket kizárólag magyar intézmények hívhatnak le. A

következő egy évben ezzel fog telni a Brüsszelben vagy Strasbourgban töltött napjaim 12 munkaórája. Azt nem ígérhetem, hogy mindig mindenben száz százalékgig sikeres leszek, bár nagyon erős és igen nagyszabású ambícióim vannak, mégis, ha erőfeszítéseinknek köszönhetően legalább néhány területen kicsit felélemezhetnek az önkormányzatok és a civil világ, akkor már elégedett leszek.

És persze a plenáris üléseken is sűrűn felszólalok, de konferenciákon, nagyobb megbeszéléseken is kifejtetem a véleményemet, amire európai parlamenti alelnökként több lehetőségem van, mintha csak képviselő lennék. Úgyhogy én, ami tőlem telik, azt reggeltől estig, kis csoportban, nagy csoportban, kis konferencián, nagy konferencián, több száz fő előtt vagy épp négyszemközt, mikor mi a lehetőség, megteszem. Írjuk a beadványokat, anyagokat, módosító indítványokat, jogszabály-tervezeteket, tehát mindazt a törvényalkotási munkát is elvégezzük, ami ehhez kell.

– *Csak ne örölnének olyan lassan az unió malmait!*

– Lassan örölnék, de tekintsünk erre inkább mint erényre, hiszen így születhetnek kiérlelt, bölcs döntések. Kicsit távolabbról nézve egyébként az Európai Unió ma sokkal sikeresebb, mint a tíz évvel ezelőtt.

– *Például épp most távozott belőle az Egyesült Királyság...*

– De az nem Európa kudarca, hanem Nagy-Britanniáé! És – hozzátesszem –, talán épp a Brexit miatt győztek az európai parlamenti választáson túlnyomó többségben az

erős Európát akaró erők. Miközben Orbán, Salvini, Kaczyński és Le Pen abban reménykedett, hogy megerősödnek az unión belüli populisták és szélsőségesek, ehelyett soha nem látott részvétellel, elképesztő többséggel szavaztak az emberek erős Európát akaró pártokra. Mert hirtelen megérezték, hogy a bőrükre megy a játék, tehát igazi tétje van annak, hova szavaznak. Amikor béke van és működik a demokrácia, akkor könnyen megfeledkezünk arról, mekkora ennek az értéke... Kicsit olyan ez, mint a levegő, annyira természetes, hogy van, és csak akkor jövünk rá, hogy milyen fontos nekünk, amikor fulladozni kezdünk.

Az Európai Unió a kölcsönös jóhiszeműsége és jóindulatra épült, amikor a szabályait megalkották, mert nem számított senki rá, hogy majd jön valaki, aki felrúgja ezeket a szabályokat. És most ezt az útszéli kultúrát kell iszonyatos kínlódással kezelnie, és megpróbálnia szankcionálni, miközben a filozófiája szerint ajánlásokkal, javaslatokkal és irányelvekkel dolgozik, amelyeket minden országnak és azok minden törvénytisztelő állampolgárának eleme érdeke betartani.

De persze értem én a türelmetlenséget is az Európai Unió lassú döntési mechanizmusával kapcsolatban, csak akkor hadd hozzak ide még egy szempontot, amire már korábban is céloztam, és amire nagyon fontos lenne tekintettel lenni Magyarországon is. Ahhoz, hogy megfelelő és követhető szabályokat hozzunk, legalább egy-másfél-két év szükséges. Nagy, társadalmi viszonyokat átalakító jogszabályokat nem szabadna gyorsabban meghozni. A minimálberről, a Magyar Tudományos Akadémia

átalakításáról, a közoktatásról, az egészségügy átalakításáról szóló jogszabályokat hosszú időn át kellene széles körben megvitatni, egyrészt azért, hogy mindenki megértse, akit érint, másrészt azért, hogy minden, az ügy szempontjából érdemi véleményt és szempontot be lehessen vonni a döntéshozatalba. Ezek nélkül nem születhet jó döntés. Csak az így meghozott törvények lesznek képesek a következő egy-két évtizedben jól betölteni a hivatásukat.

– *Még mindig maradnék kicsit a közvetlenül nyújtható vagy nem nyújtható uniós támogatásoknál. Mert miközben mostanában sűrűn nyilatkoznak erről az ellenzéki önkormányzatok vezetői, konferenciáznak róla a szabad városok irányítói, erről tárgyal és ezért lobbizik Brüsszelben más ellenzéki főpolgármesterekkel együtt Karácsony Gergely, és erről beszél most ön is, még mindig nem világos számomra, mekkora pénzekekről lehet itt szó, és mennyi ennek az egésznek a realitása.*

– Most ugye a következő, 2021–2027 közötti költségvetési időszakról, illetve az arra elnyerhető támogatásokról beszélünk, amelyekért most, 2020-ban kell megküzdenünk. Mi ezt úgy képzeljük, és erre teszünk javaslatot, hogy abban az esetben, ha az Európai Unió megvonja az Orbán-kormány azon jogát – a korrupció és a jogállami normák megsértése miatt –, hogy maga ossza szét az uniótól Magyarországra érkező, számunkra megszavazott támogatásokat, akkor ezeket a pénzeket vagy ezeknek egy részét az EU csoportosítsa át azokba a keretekbe, ahova eddig is közvetlenül pályázhattak már önkormányzatok, civilek, egész-

ségügyi intézmények, tudományos kutatóintézetek, stb. Egyúttal tegyék lehetővé, hogy ezekért csak magyarok pályázhassanak, hiszen ezeket nekünk szavazták meg korábban, ezek nekünk járnak. Amelyekért természetesen majd fideszes önkormányzatok is pályázhatnak, de csak nyílt közbeszerzési eljárás keretében, tehát nem úgy, hogy azokat megint Tiborcz, Mészáros és a többi oligarcha nyerje meg. Erről szólt az európai parlamenti képviselő elmúlt pár hónapja: megértetni és elfogadtatni a Bizottsággal és a Parlamenttel, hogy nem jó az, ha a magyar kormány jogosult a pénzek elosztására, viszont nem jó az sem, ha a magyar emberekhez ezeknek a pénzeknek legalább egy jelentős része nem érkezhet meg. Én tehát most ezen dolgozom reggeltől estig, ahogy a többi képviselőtársam is a Demokratikus Koalícióban, és ebben nagyon jó és szoros az együttműködés Újhelyi Pistával, Cseh Katkával és Donáth Annával is. Nagyon remélem, hogy sikerrel jártunk.

Azt is látom persze, hogy iszonyatos energiákat mozdit meg a Fidesz, és próbál mindenkit mindenhol ellehetetleníteni, de hát erről is szól a politikai küzdelem...

– *Például? Hogyan?*

– Például nem telik el hét, hogy ne szidna engem vagy a többi ellenzéki képviselőt valamiért Deutsch Tamás a plenáris ülésen. Még amikor Niedermüller Péter úgynevezett ügyében szólalt fel, akkor is alkalmat talált rá, hogy szóba hozzon, vagy amikor a Tiborcz István üzletei miatt kilátásba helyezett büntetésről volt szó, akkor is előhozta, hogy „de az a Dobrev Klára, aki egyébként

a Bizottságnak is dolgozott...”, amivel – bevallom –, nem értem, mi lehetne a baj. Szóval nagyon igyekeznek, de ez engem nem zavar.

– *Az Európai Parlamentben is van Gyurcsány-nézás, meg ilyesmi?*

– Nem, az nagyon kínos lenne Európában. De hogy őszinte legyek, ez engem itthon is inkább szórakoztat, mint zavar. „Ha csak ennyi muníció-tok van ellenem – szoktam ilyenkor gondolni – akkor hajrá, fiúk!” Egyébként pedig, mint mondtam, szeretek Gyurcsány Ferenc felesége lenni, tehát ezért sem zavar, legfeljebb szegény Katus mamát sajnálom, Feri édesanyját, akitől igazán nem akarom elbitorolni a nevét.

– *Mennyi ideje és energiája marad mindezek mellett azokra az ügyekre, amelyekre tavaly a választási kampányát alapozta? „Legfontosabb számunkra a szociális Európa ügye: az európai minimálbér, a nyugdíjminimum, az európai egészségügyi minimum, a családi pótlék, a szociális segélyek harmonizálása és a közös európai szakszervezetek támogatása. Ezek most hol tartanak?*

– Kezdjük kicsit távolabbról. Zajlik most az Európai Parlamentben egy nagyon komoly, néha már indulatos vita arról, merre kell Európának tovább mennie. Az elmúlt húsz-harminc évben, miközben a világ gazdaság növekedett, fantasztikus technológiai vívmányok születtek, nőtt a termelékenység, és sok helyen, például Ázsiában százmilliók számára megszűnt az éhínség – köszönhetően egyébként épp a globális világnak –, aközben a centrum országaiban, az Egyesült Államokban, Európában, Kanadában gyakorlatilag megszűnt

a társadalmi mobilitás. Nagyjából 25-30 éve a bérből és fizetésből élők életszínvonala stagnál. Most nő fel az első olyan nemzedék, amelynek tagjai valószínűleg nem számíthatnak jobb életre, mint amilyen a szülei-ké volt, és ez bizony drámai élmény lesz számukra, és komoly feszültséget hordoz magában. Minderre a 2008–2009-es világválság még rátett egy lapáttal. Majd ezt követően, az elmúlt tíz évben olyan GDP-növekedés következett be, mint talán még soha korábban, óriásivá vált a befektetési és beruházási láz, és mindközben a társadalmi különbségek drámaian nőttek: felül hatalmas jövedelemkoncentráció alakult ki, alul stagnálás vagy alig érezhető növekedés. Az okok persze számosak, de az egyik legfontosabb közülük az, hogy a világgazdaság jelentős részét uraló hatalmas globális cégek kinőtték a nemzetállami kereteket, miközben a piacgazdaságot szabályozó és korlátozó intézményeink – a környezetvédelmi hatóságoktól a munkavédelmi hatóságokon és a szakszervezeteken keresztül az adóhatóságig – megmaradtak nemzeti keretek között. Közbevetőleg jegyzem meg, ebben az összefüggésben, amelyben valóban érdemes a szuverenitás kérdéséről beszélni, egy pillanat alatt szétporladnak a kizárólag a nemzeti szuverenitásban hívók szövegei.

És most itt állunk, és azon gondolkodunk, hogyan lehetne ezeket az intézményeket úgy átalakítani, hogy közben tekintettel legyünk a demokrácia és a szabad piacgazdaság alapvető működési szabályaira is. Mert látjuk, hogy a gazdaság fejlődése és növekedése önmagában nem hozta el széles tömegek számára a boldogulást és a jobb létet, és a remélt lecsor-

gási folyamat, amiben sok közgazdász hitt még pár évtizeddel ezelőtt is, nemhogy nem működik, de visszajára is fordult, és ezért a jövedelmi, vagyoni, és velük a társadalmi különbségek egyre csak nőnek. És ezzel a problémával muszáj szembenéznünk, ebbe a helyzetbe valamilyen módon beleavatkoznunk...

– Ezt szolgálná az a konstrukció, amit önök szociális Európának neveznek?

– Igen, mi azt gondoljuk, hogy erre a problémára a megoldás a ma még állami keretek között létező intézmények közös működtetése lenne, például az adórendszerek bizonyos elemei esetében. A cél, hogy lehetlenné tegyük az adóversenyt, a „ki ajánl alacsonyabb adókat vagy akár adómentességet is a multiknak” típusú vetélkedés káros gyakorlatát. Amelynek mi Magyarországon, ahol a multinacionális cégek nulla forint társasági adót fizetnek, és lehet, hogy még ennél is sokkal jobb helyzetben vannak a nem nyilvános állami támogatások révén, nagyon megisszuk a levét. Mert közben a kis- és középvállalkozások rendszeresen fizetik az adót, nem is beszélve a sok millió munkavállalóról, akiknek nagyon komoly terheik vannak. Ezzel szemben, ha a szabályozás egységes lenne, vagyis egy szinttel följebb, az Európai Unió szintjére kerülne, akkor a multik nem tudnák kijátszani egymás ellen az államokat. Ezt jelentené az, amit én Európai Egyesült Államoknak nevezek.

– Oszlassunk el még egy félreértést: mit jelentene Magyarország, a magyar munkavállalók számára az európai minimálbér?

– Semmiképp sem azt, amit sokan hisznek róla: hogy a munkabér ugyanakkora lenne, mint mondjuk Luxemburgban. Az egységes minimálbér-szabályozás egy arányszámot jelent, azt, hogy az adott ország átlag- vagy mediánjövedelmének a hatvan százalékánál nem lehet kevesebb a minimálbér. Európában erről épp most zajlik társadalmi egyeztetés, de a magyar kormány ezt is elszabotálja. Pedig az országok közötti bérverseny ugyanannyira káros gyakorlat, mint az imént említett adóverseny. Ma már a szegény, tanulatlan, kiszolgáltatott és éppen ezért olcsó munkaerő nem számít versenyelőnynek sehol, hiszen nem erről szól a modern gazdaság, Orbán Viktor mégis erre építi a magyar gazdaság jövőjét, amivel nemcsak hosszú vagy középtávon, de rövid távon is kudarcra ítéli Magyarországot. Igen ám, de abban a pillanatban, ahogy egy ország megpróbál a bérek emelésével fölzárkózni, azzal szembesül, hogy a szomszédok, esetünkben például a szlovákok vagy a románok aláígérnek. Ezért lenne égetően szükség európai szintű bér-szabályozásra.

Van egyébként ennek az éremnek egy másik oldala is: amikor a magyar és a lengyel munkaerő Németországba vándorol, és ott hajlandó kevesebért is dolgozni, mint amennyit ott a német munkások korábban kiküzdöttek maguknak, az rossz nekik is, nekünk pedig egyenesen tragédia, hiszen kiürül Magyarország, és eltűnik az országból a képzett, tanult munkaerő. Vagyis az európai minimálbér-szabályozás közös érdek, a gazdag országoké ugyanannyira, mint a szegényeké. Ráadásul amikor európai minimálbér-szabályozásról

beszélünk, akkor erős szakszervezetekről is beszélünk, olyan szabályozásról, amely egyrészt megadja a plusz jogositványokat, megtámogatja őket érdekérvényesítő képességük érvényesítésében, másrészt eszköze lehet a jövedelmi különbségek csökkentésének is. Erről is szól az európai minimálbér-szabályozás.

– *Ugyanilyen patent szerint működne mondjuk az európai minimálnyugdíj is? Vagy az európai családi pótlék?*

– A minimálnyugdíj igen, a családi pótlék nem, az arról szól, annak az a lényege, hogy minden gyermek egyenlő esélyeket kell, hogy kapjon. De ha a minimálbérben sikerül megállapodnunk, az magával rántja a többit is, hiszen a nyugdíjak például mindig a bérhez vannak kötve.

14

– *Hol tart most ez az ügy?*

– Az unió országaiban most zajlik róla a társadalmi egyeztetés... A Bizottság letette az asztalra a helyzetjelentését –, hiszen a normális világban így zajlik a törvényalkotás –, ezután elindított egy hat hétig tartó társadalmi egyeztetést, utána egy hónap alatt feldolgozza a beérkezett javaslatokat, majd letesz az asztalra egy javaslatot ajánlással, direktívával, jogszabállyal. Ezt követi majd a döntéshozatal, nagy valószínűséggel a Tanács és a Parlament együtt fog dönteni róla.

– *Mikor?*

– Ez azon fog múlni, hogy végül a javaslatcsomag maga, aminek sok darabja lesz, hogyan áll össze. Komoly viták zajlanak róla még frakciókon belül is. Nálunk, a Szocialisták és Demokraták képviselőcsoportjá-

ban például a skandinávok, akiknél a bérmegállapodás alapvetően szakszervezeti jog, nagyon nem szeretik az államilag megállapított minimálbért, ők tehát köszönik szépen, nem kérnek belőle, hiszen sok évtizede tudnak az európai átlagnál magasabb béreket elérni. Nem így azok az országok, ahol gyengék a szakszervezeti jogok, és ahol ezek a jövedelmi különbségek nagyok – közéjük tartozunk, mint köztudomású, mi is. Európa tehát ebben a tekintetben nagyon kettészakadt, ezért én például egy olyan megoldásnak lennék a híve, hogy ne tegyünk tönkre bértárgyalási rendszereket azokban az országokban, ahol jól működnek, de ahol nem érnek el bizonyos szintet, ott legyen a minimálbér államilag meghatározva, és ne lehessen kevesebb, mint az átlagbér 60 százaléka. De hogy a kérdésére is válaszoljak, 2021-ben szerintem biztosan elfogadjuk az Európai minimálbér-szabályozást.

– *Szinte már látom is az újabb és újabb kötelezettségszegési eljárásokat...*

– Na, pontosan erre mondom azt, hogy Orbán Viktort le kell váltani, és itthon kell leváltani. És ha lesz végre európai szintű minimálbér-szabályozás, és azzal – semmibe véve a magyar emberek elemi érdekeit – Orbán Viktor szembe megy, akkor nekünk kutya kötelességünk lesz azt mondani: „Emberek, amíg Orbán Viktor van hatalmon Magyarországon, addig itt a ti érdekeitek nem érvényesülhetnek.”

Másrészt ha ezeket a vitákat megvívjuk egymással Strasbourgban és Brüsszelben, azokból az unió valamennyi polgára számára hasznos

kompromisszumok szülehetnek, amelyek a bőrükön is éreznek majd. Ha az unió négyszáznegyven millió európai polgár nevében, a négyszáznegyven milliós európai piaccal a háta mögött azt mondja: kedves multik, nem állapodhattok meg nulla százalékban egyik kormánnyal sem, sőt, tizenakárhány százaléknál kevesebb adót egyik országban sem fogtok tudni fizetni, akkor nem fognak tudni az államok különalkukat kötni velük.

– *Erről a német közszolgálati televízió egy korábbi kabaréműsora jut eszembe, amelyben a műsorvezetőnek arra a kérdésére, miért nem zárják ki a Fideszt a Néppártból, a megkérdezett „bölc” három „érvet” sorolt fel: az Audit, a BMW-t és a Mercedest.*

– De megint csak azt mondom: a politika arról szól, hogy időnként kompromisszumok kötésével, időnként meggyőzéssel, időnként a nyilvánosság erejével jó irányba toljuk a különféle érdekeket. Persze hogy léteznek és fontosak a német gazdasági érdekek, és ezeket nem érdemes figyelmen kívül hagyni, de azokat az erkölcsi követelményeket sem, amelyek Magyarországon ugyanúgy érvényesek, mint náluk. Tehát amikor – a német képviselő kollégákkal együttműködve – felkeresem majd a nagy német iparvállalatok szakmai kamaráit, és többek között a Borkai-ügy kapcsán felhívom erre a figyelmüket, akkor ebben a nyilvánosság erejére is számítok, a német sajtóra, amely már az elmúlt években is rendkívül érzékenyen reagált Orbán machinációira, és kritikus volt a német multikkal. Az optimizmusom tehát nem a feladat könnyűségének, hanem a küzdőszellememnek szól.

– *Az a most már tízéves tapasztalat sem bizonytalanítja el ebben, hogy Orbán Viktor épp az Európai Unió pénzéből építette ki ennyire sikeresen, úgyszólván akadályok nélkül a rendszerét?*

– Szinte szó szerint ugyanezt mondtam el már legalább tucatszor német, francia, holland és dán képviselőknél.

– *És a kardjukba dőltek? Magukba roskadtak?*

– Érezték a felelősséget.

– *Mielőtt önnel beszéltek erről, sejtelmük sem volt minderről?*

– Én elhiszem nekik, hogy abban az iszonyatos mennyiségű információtengerben, ami az Európai Uniót jellemzi, a magyar korrupció nagyjából a Sargentini-jelentés környékén került rá az európai politika napirendjére, tehát csak másfél-két évvel ezelőtt. Az elmúlt hónapokban egyébként az ellenzéki képviselők Strasbourgban rendkívül sokat tettek azért, hogy ma már ezek az ügyek ne maradhassanak titokban, és ne történhessen úgy Magyarországon semmi hasonló disznóság, hogy arról ne szerezne tudomást az európai közvélemény azonnal.

– *Ezért szokták önöket a Fideszben és környékén hazaárulónak nevezni.*

– Pedig mi semmi mást nem teszünk, mint lefordítjuk angolra, amit különböző európai ügyekben mondanak. Van abban nem kevés humor, hogy a Fideszben hazaárulásnak tekintik, ha valaki a szavakat lefordítja más nyelvekre...

– *Azt is elmondják, mennyire elhagyatva, sőt, Európa által elárulva ér-*

zik magukat itthon az Orbán-rezsim ellenfelei?

– Teljes joggal érzik így, és amikor én a mostaninál sokkal erősebb Európáról beszélek, akkor arról is beszélek, hogy legyen Európának joga megvédeni a magyar polgárokat, adott esetben a saját kormányuktól is. Legyenek hozzá eszközei is, amelyek a közös értékrend betartását ki tudják kényszeríteni, és legyen kötelező ezeket az eszközöket használnia. Az Európai Unió még nem elég erős, de azzá tehetjük. Most májusban indul az Európa jövőjéről szóló konferencia, ahol ezeket a kérdéseket is föl fogjuk tenni, sőt, a legjobb tudásunknak megfelelő válaszokat is meg fogjuk adni rájuk. Nagyon fontos például, hogy a Tanácsban csökkentsük a vétőjog lehetőségét, hogy kevesebb legyen a megvétőzhető döntés. Tehát lehet, hogy nem sikerült megmászunk a Csomolungmát, de talán megmásszuk a Mont Blanc-t... És akárhogy is, azért lépésről lépésre csak haladunk egy föderális Európa felé, akkor is, ha miközben én szívem szerint gyorsítanám, Orbán Viktor szíve szerint még azt is lerombolná, ami most van. Szóval újra csak azt tudom mondani: Orbán Viktort a nap végén a magyar választópolgároknak kell leváltaniuk, ezt nem fogja az Európai Unió helyettünk megtenni.

– Esetleg vannak ezzel, a „nap végével” kapcsolatban elképzelései, tervei?

– Rendes országgyűlési választásokra gondolok, ott kell leváltani az Orbán-kormányt.

– Ön hol lesz akkor? Lehet, hogy elhagyja az Európai Parlamentet, és hazai vizekre evez? Még az is lehet, hogy a kormányzópárt listavezetőjét hívja ki vitára?

– Fontos kérdés, hogy ki lesz Orbán Viktor kihívója, de ennél is sokkal fontosabb, a legfontosabb kérdés, amelyet minél hamarabb el kell döntenie az ellenzéknek, hogy lesz-e közös lista, és hajlandók-e valamennyien a teljes körű együttműködésre. Kipróbáltuk a koordinált együttműködést 2018 áprilisában, nem vált be. Majd 2019. október 13-án kipróbáltuk a teljes együttműködést, és az remekül működött. A legfontosabb tehát a közös lista, és minden más – hogy kik a jelöltek és hogyan néz ki ez a lista – másodlagos. Nekem, a Demokratikus Koalíció politikusának az a célom, hogy az általunk képviselt a politika minél nagyobb támogatottságot nyerjen, és hogy az én pártom maradjon továbbra is az ellenzék legerősebb pártja, mert én ebben a politikában hiszek, és erről próbálok minél több embert meggyőzni. De van valami, amit még ennél is jobban szeretnék, és ennél is fontosabb célnak tartok, és ez egyetlen dolog: hogy az ellenzék, az egyesült ellenzék bázisa és szavazótábor legyen nagyobb, mint a Fideszé.